

12.9.2023

VN/20721/2023, STM048:00/2023

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

1. Tavoitteet ja sisältö

Lakiesitysluonnos perustuu pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman tavoitteisiin uudistaa sosiaaliturvaa nykyistä kannustavammaksi ja selkeämmäksi. Kannustavuuden vahvistamisella parannetaan työllisyyttä ja tasapainotetaan julkista taloutta.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK pitää lakiesitysluonnoksen tavoitteita perusteltuina. Työttömyysturvajärjestelmää on syytä uudistaa kannustavuuden vahvistamiseksi ja julkisen talouden tasapainottamiseksi. Kannustinloukut ovat todellisia ja merkittäviä. Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen selvityksen (2022) mukaan työttömyysloukussa on 136 000 maassa asuvaa ja tuloloukussa noin puoli miljoonaa.

Kannustinloukkuja voidaan poistaa ja helpottaa uudistamalla työttömyysturvaa. Myös työttömyysturvan yksinkertaistaminen on oikea tavoite, sillä järjestelmä on nykymuodossaan vaikeasti ymmärrettävä ja toimeenpanon kannalta tarpeettoman hankala.

Työttömyysturvaa uudistettaisiin palauttamalla aikaisemmin voimassa olevia säännöksiä ja tekemällä muita tarkistuksia. Ensiksi mainittuja ovat lomakorvauksen jaksotus, seitsemän päivän omavastuu ja suojaosasta luopuminen. Uusia toimia ovat lapsikorotusten poisto sekä työssäoloehdon niin sanottu euroistaminen ja pidentäminen 12 kuukauteen.

EK:n mielestä nämä muutokset ovat tarkoituksenmukaisia keinoja tavoitteiden saavuttamisessa. Tämä laki lakiesitysluonnos sisältää kuitenkin vain osan hallitusohjelmaan kirjatusta työttömyysturvamuutoksista. EK pitää tärkeänä, että hallitus valmistelee pikaisesti myös muut hallitusohjelman mukaiset työttömyysturvan muutokset, joilla on samat

Työelämä
Vesa Rantahalvari

12.9.2023

kannustavuuden vahvistamisen, työttömyysturvan yksinkertaistamisen, työllisyyden lisäämisen ja julkisen talouden tasapainottamisen tavoitteet.

2. Huomiota ja korjausehdotuksia

EK pitää lakiluonnosta hyvin laadittuna erityisesti ottaen huomioon kireän aikataulun. Nykytila on kuvattu ja arvioitu asiamukaisesti. Ehdotukset on kirjattu ja niiden vaikutusarviot on esitetty pääosin hyvin. Pykäläehdotuksiin ja niiden yksityiskohtaisiin perusteluihin sillä ei ole huomauttamista.

EK ehdottaa, että lakiluonnoksen vaikutusarvioita korjataan seuraavasti:

4.2 Pääasialliset vaikutukset

- 4. kappale: Joko tässä tai jäljempänä kohdassa 4.2.1.3 kuvataan, miten kyseisiin vaikutusarvioihin on päädytty eli mitä laskelmissa on otettu huomioon ja miten sekä mitä on jätetty huomioimatta. EK:n käsityksen tämä on tärkeää lakiesityksen tavoitteiden toteutumisen näkökulmasta.
- 5. kappale: Väärinkäsitysten välttämiseksi tulisi harkita kappaleen siirtämistä osion ensimmäiseksi kappaleeksi.

4.2.1.1 Vaikutukset kotitalouksien asemaan

- 1. kappale: Lisätään loppuun toteamus siitä, että tässä kuvatut vaikutukset on arvioitu ilman käyttäytymisvaikutuksia eli olettaen, että työllisyys ei muutu (ks. kommentti kohdassa ehdotusten yhteisvaikutukset).
- s. 26 ensimmäinen varsinainen kappale: Lisätään "ilman käyttäytymisvaikutusten huomioimista" jälkimmäiseen virkkeeseen.

4.2.1.1. Ehdotusten yhteisvaikutukset

- Ensimmäisessä kappaleessa todetaan, että arvioinnissa ei ole huomioitu käyttäytymisvaikutuksia. Kotitalouksien ei oleteta lisäävän työntekoaan. Tämä arviointitapa antaa puutteellisen kuvan yhteisvaikutuksista, koska lakiluonnoksenkin työllisyysvaikutusarvio on, että työllisyys kasvaa 20 000 henkilöllä! Työllisyyden kohentumisella on ilmeinen vaikutus kotitalouksien asemaan sitä parantavasti. Tästä syystä lakiluonnoksen tätä vaikutusarviota on täydennettävä olettaen, että työllisyys kasvaa. Mikäli kvantitatiivisten muutosten arviointi käytettävissä olevien resurssein ei kohtuudella onnistu, vaikutuksista tulee antaa vähintään kvalitatiivinen arvio.
- Toinen kappale: Gini-kerroin kuvaa tuloerojen jakauman epätasaisuutta, josta ei voi suoraan tehdä johtopäätöstä taloudellisesta epätasaa-arvosta, kuten tekstissä on tehty. Tekstin mukaan Gini-kerroin kasvaisi 0,9 yksikköä, taulukon mukaan 0,09 yksikköä. Kumpi on oikein? Perusteltua olisi laskea Gini-kertoimen muutoksen huomioiden työllisyyden paranemisen vaikutus, koska ilman sitä tulokset vääristyvät.

Työelämä
Vesa Rantahalvari

12.9.2023

4.2.1.2 Vaikutukset yrityksiin

- toinen kappale: EK:n käsityksen mukaan muutoksilla on välitön työttömyysvakuutusmaksuja alentava vaikutus (vrt. Työllisyysrahaston esitys vuoden 2024 työttömyysvakuutusmaksuiksi). Vaikutus syntyy etuusmenon pienentymisestä ja suhdannepuskurin enimmäiskoon laskusta. Lakiluonnoksen tulee sisältää arvio työttömyysvakuutusmaksujen alennusvarasta olettaen, että lakiesitys toteutuu ilman, että samalla tehdään muita vakuutusmaksutasoon liittyviä muutoksia.
- viides kappale: Jos viimeisen virkkeen tarkoituksena on todeta hallinnollisen taakan keventyvän kokonaisuutena, se on hyvä käydä selkeästi ilmi. Koko osion kappaleiden järjestystä on syytä harkinta muutettavaksi siten, että ensi kuvataan hallinnollista taakkaa keventävät muutokset ja vasta sen jälkeen sitä lisäävät muutokset.

4.2.1.3 Vaikutukset julkiseen talouteen

- kappaleet 1–4: Täydennetään, mitkä mekanismit on otettu vaikutusten arvioinnissa huomioon ja miten sekä mitä on jätetty huomiotta. EK:n käsityksen mukaan vaikutusarvioinnissa tulee joko
 - a) ottaa huomioon kappaleissa listattujen mekanismien ohella myös ainakin työttömyysvakuutusmaksujen lasku ja sen työllisyyttä kohentava vaikutus, työnantajien ja palkansaajien vakuutusmaksujen verovähennysoikeus, kulutusverotus ja se, että valtaosa julkisen sektorin työnantajista maksaa työnantajan työttömyysvakuutusmaksua; tai
 - b) kertoa selkeästi, mitä mekanismeja vaikutusarviointit eivät sisällä. Tällöin tulee olla varovainen johtopäätösten tekemisessä vaikutusten seurauksia arvioitaessa.
- vaikutukset kuntien talouteen, viides kappale: työnantajan työttömyysvakuutusmaksujen aleneminen kohentaa kaikenkokoisten kuntien taloutta, koska maksuvelvollisuus koskee kuntia niiden koosta riippumatta.

Kunnioitavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Työelämä

Ilkka Oksala
Johtaja